

SCRIPTIE

INVENTARISATIE VAN STIKSTOFAANPAK

EN VERKENNING VAN REDUCTIEMAATREGELLEN BINNEN HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND – REALISATIE & ONDERHOUD

Student: *Timo de Waard**

■ *Wat is de kernvraag van je onderzoek en waarom heb je dit onderwerp gekozen? Waar was je nieuwsgierig naar en waarom?*

De kernvraag van het onderzoek is eigenlijk tweeledig: waar staat het waterschap binnen de stikstofproblematiek en met welke maatregelen kan op de problematiek worden ingespeeld. Op het moment dat de Raad van State bepaalde dat de PAS niet meer aan de basis mocht liggen van de vergunningverlening voor stikstofuitstoot, was mijn interesse nog niet erg groot; dit was eind mei 2019.

■ *Wat is de bijdrage van de scriptie aan de theorie en praktijk op het gebied van water governance? Wie kan hier verder mee en op welke manier?*

In mijn scriptie is duidelijk geworden wat projectmanagers wel of niet weten op het gebied van stikstof. Er wordt verschillend gedacht over het onderwerp, voornamelijk op twee punten:

- Ten eerste: kan een project over meerdere jaren worden uitgevoerd om op deze wijze onder de

Op het moment toen de boeren in Den Haag in oktober 2019 protesteerden en bouwprojecten stil kwamen te liggen werd mijn interesse gewekt, want waarom vormde stikstof ‘ineens’ een zo groot probleem voor agrariërs en waarom kwamen nadrukkelijk bouwprojecten stil te liggen (stikstof wordt immers door veel meer sectoren uitgestoten). Vanuit mijn opleiding Ruimtelijke Ontwikkeling aan de Haagse Hogeschool is ook aan het onderwerp aandacht besteed. Ik kwam hier met een docent in contact die aangaf dat een aantal contacten uit zijn netwerk opdrachten hadden met betrekking tot stikstof. De opdracht van het hoogheemraadschap van Rijnland sprak mij het meeste aan, door zowel de connectie met water als de vraag naar inventarisatie. Ik was benieuwd wat het stilvallen van projecten voor een waterschap betekende, een organisatie met een groot maatschappelijk belang.

maximale grens van stikstofdepositie van 0,00 mol/ha/jaar te blijven.

- Ten tweede: wanneer is een project van een dusdanige omvang dat een AERIUS-berekening nodig is om te bepalen of mogelijk een vergunning aangevraagd dient te worden.

Het voornamelijk doel van de scriptie is het benoemen van knelpunten en mogelijk te nemen maatregelen. Ik vind het belangrijk dat het waterschap stikstof meeneemt in een bestuurlijke visie, als onderdeel van een integrale aanpak waarin CO₂-reductie en andere duurzaamheidsambities worden benoemd. Ik denk dat de scriptie voor iedereen interessant kan zijn die benieuwd is naar mogelijke oplossingen voor het probleem.

* **Timo de Waard** studeert Ruimtelijke Ontwikkeling aan de Haagse Hogeschool en liep voor zijn onderzoek 10 weken stage bij hoogheemraadschap van Rijnland.

■ Welke uitkomsten van het onderzoek en/of ervaringen tijdens het onderzoek hebben je specifiek verrast?

Ik was voornamelijk verrast dat op basis van ervaring en verwachting bepaald wordt of een project getoetst wordt aan AERIUS. Ik ging ervanuit dat dit soort trajecten standaard zijn binnen de aanvraag van een

natuurvergunning, wat blijkbaar niet zo is. Ik had ook niet verwacht dat het voor veel mensen – zowel binnen als buiten de organisatie – onduidelijk zou zijn hoe de problematiek in elkaar zit; dit leidde bij mijzelf soms ook tot verwarring. Zo gebeurde het nog weleens dat gesprekspartners verschillende waarden benoemden voor maximale stikstofdepositie, die op dit moment echt 0,05 mol/ha/jaar is. Om deze reden heb ik ervoor gekozen uitgebreid de achtergrond van het ontstaan van het probleem en het toetsingskader dat de overheid heeft opgesteld in de scriptie te benoemen.

SAMENVATTING

Aanleiding en probleem

De uitspraak van de Raad van State op 29 mei 2019 heeft ervoor gezorgd dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer aan de basis van vergunningverlening mag liggen. De grens voor maximale stikstofdepositie ligt anno 2020 op 0,00 mol/ha/jaar. Om de werkzaamheden voort te kunnen zetten moeten voor bijna elk project maatregelen getroffen moeten worden om de uitstoot van voornamelijk stikstofoxiden (NOx) te reduceren. In eerste instantie door de uitvoering van een AERIUS-berekening, waarmee kan worden bepaald of al dan niet een natuurvergunning aangevraagd dient te worden.

Doel

Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen van welke projecten binnen hoogheemraadschap van Rijnland binnen het cluster Realisatie en Onderhoud hinder ondervinden van stikstof en welke maatregelen er worden en kunnen worden toegepast om de uitstoot van stikstof te reduceren. De volgende onderzoeksvraag is hiervoor opgesteld: *Welke maatregelen vormen het meest geschikte alternatief voor de huidige aanpak van stikstof, verkregen uit kennis en maatregelen van clusters in het cluster Realisatie en Onderhoud om de uitstoot van stikstof te reduceren?* Met kennis worden handelingen en ervaringen bedoeld die door maatwerk flink van elkaar kan verschillen.

Methode

Om een antwoord te verkrijgen op de onderzoeksvraag zijn projectmanagers, externe waterschappen, adviseurs, aannemers, een omgevingsjurist, een technisch manager en een omgevingsmanager ondervraagd. Voor het eerste

Timo deed zijn stage bij het hoogheemraadschap van Rijnland geheel vanaf zijn eigen thuiswerkplek.

gedeelte van het onderzoek was de respons van de projectmanagers belangrijk. Om de SWOT te kunnen samenstellen waren de gegevens uit de interviews van alle partijen belangrijk om uiteindelijk maatregelen in de Multi Criteria Analyse te kunnen formuleren:

- Alle projecten toetsen aan AERIUS;
- Opleiden van AERIUS-specialisten;
- Voorwaarden binnen de aanbesteding stellen;
- Aannemers laten meedenken;
- Opstellen van een bestuurlijke visie;
- Minimaal 12 weken uittrekken voor een AERIUS-berekening;
- Project opdelen in stukken om uitstoot van stikstof te spreiden;
- Nieuw materieel;
- Materiaal aangedreven op waterstof;
- Blauwe diesel;
- Stikstoffilters.

De criteria waaraan de maatregelen zijn getoetst

- **Relevantie:** De mate waarin de maatregel betrekking heeft op het realiseren van stikstofreductie.
- **Effectiviteit:** De doeltreffend van de genomen maatregel: dragen de inspanningen direct bij aan de realisatie van stikstofreductie.
- **Impact:** De mate waarin de genomen maatregel bijdraagt aan het reduceren van stikstof. De impact is de omvang van het effect. Afwegend hoe deze in verhouding staan tot alternatieve maatregelen.
Duurzaamheid: De mate van hoe blijvend de genomen maatregelen zijn voor zowel natuur, mens als het kapitaal (PPP). Eventuele nieuwe problemen die zich door de voorgenomen maatregel voor kunnen doen worden meegenomen in dit criteria.
- **Toepasbaarheid:** De mate van inzetbaarheid van de genomen maatregel onder verschillende omstandigheden om de uitstoot van stikstof te reduceren, denkend aan flexibiliteit.
- **Draagvlak:** De mate waarin betrokken partijen zich kunnen vinden in de genomen maatregel.
- **Continuïteit:** De mate waarin de uitvoering van een project wordt vertraagd/versneld door het nemen van de maatregel.

Conclusie

In de huidige situatie worden ‘grote’ projecten getoetst aan AERIUS. De aanpak van stikstof binnen en buiten het hoogheemraadschap van Rijnland verschilt, wat met zowel ruimtelijke als organisatorische verschillen te maken heeft. Het onderwerp is actueel, waardoor alle betrokken zoeken naar de meest efficiënte manier van projectmatig werken met stikstof.

Advies

Het wordt aanbevolen om maatregelen op drie niveaus in te delen, te weten: organisatorisch, operationeel en technisch niveau. In een bestuurlijke visie moeten duurzaamheidsambities zowel in algemene zin als met betrekking tot stikstof worden gesteld. Daarnaast moeten specialisten worden opgeleid om overweg te kunnen met AERIUS. Aannemers moeten de gelegenheid krijgen mee te denken bij de aanbesteding om een project zo optimaal mogelijk in te kunnen richten. Aannemers kunnen ook veel kennis over de nieuwste technieken en materieel delen. Daarnaast zijn zij op de hoogte van innovaties, zoals de inzet van blauwe diesel en stikstoffilters om stikstofuitstoot en depositie te beperken.

ABSTRACT:

After PFAS, nitrogen is a problem for regional water authorities. Projects often came to a halt due to the decision of the *Raad van State* in 2019. The government has drawn up a new assessment framework, with AERIUS as the first and most important step.

The aim of this study is to provide advice to the staff of the Realization and Maintenance cluster within the Rijnland water authorities on what measures are needed to reduce nitrogen emissions.

Measures are divided on three levels: organizational, operational, and technical. It is striking that spatial differences affect the size of a project and indirectly also the emission of the quantities of nitrogen oxides. Measures are drawing up administrative visions, training AERIUS-specialists, use of blue hydrogen and nitrogen filters.

Link naar volledige scriptie:

<https://tinyurl.com/yb78h7oj>